

היום נלמד בעזרת ה':

נדרי דף יג

(המשך מהדף הקודם)

הגמרא הסתפקה: היו מונחים לפניו בשר זבחי שלמים ובשר היתר (חולין) ואמר על הכזר 'זה כזה' (= כבש). [צורה זו של נדר נקראית 'התפסה' - הוא מתפס את האיסור שבדבר האחד בדבר השני]. הספק הוא: האם הוא התכוין להתפס בעיקר קרבן שלמים דהיינו לפני שזרקו את דמו שהבשר אסור באכילה, או שהוא מתכוון להתפס במצב העכשוי לאחר זריקת הדם שהוא מותר באכילה. הגמרא מנסה לתלות את הדבר במחלוקת תנאים:

לימא כתנאי הרי עלי כבכור: כהן שאמר 'הרי עלי בשר זה (שהוא חולין) כבש בבור' – נחלוק התנאים האם הבשר אסור או מותר.

הגמרא מקשה ממה נפשך: אם הוא התפס בבכור לפני זריקת דמים - הרי הבכור אסור באכילה ולכולי עלמא הנדר אמור לחול? ואם הוא התפס בבכור לאחר זריקת דמים - הרי הבשר מותר באכילה ולכולי עלמא הנדר אמור לא לחול?

אלא בהכרח מדובר שהיו מונחים לפניו בשר בכור ובשר היתר ואמר על הבשר היתר 'זה כזה' (= כבכור). והמחלוקת היא האם הוא התכוין להתפס בעיקר הבכור דהיינו לפני שזרקו את דמו שהבשר אסור באכילה, או שהוא מתכוין להתפס במצב העכשוי לאחר זריקת הדם שהוא מותר באכילה.

דחיי: לא, **דכולי עלמא לפני זריקת דמים:** מדובר שהוא התפס בבכור לפני זריקת דמים - למ"ד שהנדר חל זהו משום שהבשר אסור באכילה, ולמ"ד שהנדר לא חל משום שלדעתו בכור נחשב ל"דבר האסור" שהרי הוא אסור כבר מלידתו, ואילו התפסה אפשרית רק ב"דבר הנדור" (שנאסר בגלל שנדרו עליו נדר וכגון קרבן).

ומאן דאסר: למ"ד שהנדר חל - מה הוא ילמד מהפסוק הנ"ל האומר שמתפיסים רק בדבר הנדור?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

תירוץ: מהמילה 'להשם' לומדים גם לבכור שהוא דבר האסור. [תוס' מציינים שלכולי עלמא אין התפסה בדבר האסור, אלא הלימוד הוא דוקא לבכור שנחשב קצת לדבר הנדור ובדלהלן].

ומאן דשרי: למ"ד שהנדר לא חל - מה הוא ילמד מהילה 'להשם'?

תירוץ: שאפשר להתפס בחטאת ואשם (כגון 'הרי זה כחטאת'). הגמרא מבארת שההבדל בין חטאת ואשם לבכור - אפילו שגם חטאת ואשם אינם באים בנדבה אלא כחובה לכפר על חטאים - שחטאת ואשם אינם קדושים באופן אוטומטי אלא צריך להקדישן לשם קרבן ולכן הם נחשבים ל"דבר הנדור", אבל בכור שהוא קדוש ממעי אימו נחשב ל"דבר האסור".

ומאן דאסר: ולמ"ד שהנדר חל - בכור נחשב ל"דבר הנדור" משום שגם אותו צריך להקדיש.

ומאן דשרי: אבל למ"ד שהנדר לא חל - הוא סובר שבכור הוא 'דבר האסור' אפילו שצריך להקדיש אותו, משום שההקדשה הזו היא רק למצוה ולא לעיכובא (שלא כמו חטאת ואשם שההקדשה לעיכובא ובלא זה אינם נעשים קרבן).

*

תנא אימרא/לאימרא/באימרא וכו'.. כולן וכו': אם אמר אחד מלשונות אלו בנדרו: אם אמר לבסוף 'אימרא שאוכל לך' - הנדר חל ואסור לו לאכול מחבירו, אבל אם אמר 'אימרא לא אוכל לך' - הנדר לא חל ומותר לו לאכול מחבירו. טעם הדבר כי כשאמר 'אימרא שאוכל לך' כוונתו 'אימרא יהא מה שאוכל לך'. אבל כשאמר 'אימרא לא אוכל לך' כוונתו אימרא יהא מה שלא אוכל לך, אבל על מה שכן אוכל לא נדרתי.

מאן שמעינן ליה: ברייתא זו היא אליבא דרבי מאיר, כי מיהו זה הסובר שאין חילוק בין 'אימרא' ל'באימרא' כלומר שאפילו 'אימרא' הוא לשון נדר? - רבי מאיר. אבל רבי יהודה במשנתנו חולק עליו וסובר שרק 'באימרא' הוא לשון נדר [רבי מאיר זו הדעה הראשונה החולקת על רבי יהודה במשנה שהרי 'סתם משנה רבי מאיר היא'].

הקושיא: בדברי הברייתא כתוב שאם אמר 'אימרא לא אוכל לך - מותר', והרי במשנה דלהלן (בעמוד שלנו) כתוב שהאומר 'לקרבן לא אוכל לך - רבי מאיר אסר', וביאר רבי

אבא כי האומר כן כוונתו לומר 'לקרבן יהא, ולפיכך לא אוכל לך'. נמצא שיש סתירה בדברי רבי מאיר!

לא קשיא: בברייתא מדובר שהוא אמר 'לא לאימרא לא אוכל לך' כלומר 'לא יהא קרבן מה שלא אוכל לך' ורבי מאיר לא סובר 'מכלל לאו אתה שומע הן' ולכן גם מה שכן אוכל לך לא יהא קרבן. אבל במשנה מדובר שאמר 'לקרבן לא אוכל לך' ופירושו כאמור 'לקרבן יהא ולכן לא אוכל לך', ומשום כך אסור לאכול.

*

משנה: האומר: קרבן / עולה / מנחה וכו' – שאני אוכל לך: דהיינו 'עולה מה שאני אוכל לך' – הנדר חל ואסור. זו דעת רבי מאיר, אבל רבי יהודה לשיטתו מתיר כי לא אמר ב-'כי': 'בקרבת' / 'כעולה' – ולכן הנדר לא חל.

קרבן / הקרבן / בקרבן שאוכל לך – אסור: כדעת רבי מאיר שלא צריך כ'.

ואם אמר 'לקרבן לא אוכל לך' – רבי מאיר אסור (מכיון שכונתו 'לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך' כנ"ל).

גמרא: קתני הקרבן בקרבן קרבן וכו': וזו דעת רבי מאיר שלא צריך כ'. אך אם כן קשה: מדוע 'הקרבן שאוכל לך אסור', והרי כתוב בברייתא שמזדים חכמים (= רבי מאיר החולק על רבי יהודה) לרבי יהודה באומר 'הא קרבן שאוכל לך שמותר' משום שהוא נדר בחיי הקרבן עצמו (כאילו אמר 'חיי קרבן שאוכל לך') ולא אמר כלום!

והגמרא סוברת שאין הבדל בין 'הקרבן' ל'הא קרבן'?

לא קשיא: 'הקרבן' הכוונה 'האי להוי קרבן' (= זה יהיה קרבן). אבל כשאמר 'הא קרבן' כוונתו לחיי הקרבן כנ"ל.

*

קתני 'לקרבן לא אוכל לך' רבי מאיר אסור: הגמרא מבינה שהנדר חל משום שכונת דבריו 'לקרבן' (בניקוד פתח) – לא קרבן יהא מה שלא אוכל לך, אבל כן קרבן יהא מה שכן אוכל לך.

אך הגמרא מקשה שהרי רבי מאיר לא סובר מכלל לאו אתה שומע הן?

*

משנה: האומר לחבירו 'קונם פי מדבר עימך' - אסור לו לדבר איתו.

גמרא: שהשבועות חלות על דבר.. שאין בו ממש: כגון דיבור, דהיינו שנשבע שלא ידבר עם חבירו. אבל נדר לא חל על דיבור כי אין בו ממש, וכן לא על עשייה ולא על הליכה. וטעם הדבר כי שבועה שהיא על האדם יכולה לחול גם על דיבור ופעולה של האדם, אבל נדר שהוא על החפץ יכול לחול רק על חפץ ממשי!

לפי זה קשה על המשנה: מדוע הנודר שלא ידבר עם חבירו או יעשה לו פעולה הנדר חל?

באומר יאסר פי לדיבור: כלומר אם הוא היה נודר 'קונם שאני מדבר עימך' באמת הנדר לא היה חל, אבל כאן הוא אמר 'קונם פי מדבר עימך' והרי זה כאילו הוא אמר 'יאסר פי לדבר איתך' והפה הוא דבר שיש בו ממש.

 הדרן עלך כל בניי

פרק שני. משנה: ואלו מותרין: הנדרים דלהלן אינם נחשבים לנדר מכיון שהם דברים האסורים (מלבד 'חולין' שיתבאר בגמרא) ולא דברים הנידחים, וכאמור אי אפשר להתפיס נדר ב'דבר האסור' אלא רק ב'דבר הנדור'.

כעורות לבובין: מנהג עובדי עבודה זרה היה לנקוב את העור של הבהמה כנגד הלב ולהוציא את הלב בעודנה בחיים ולהקריב אותו לעבודה זרה. על ידי פעולה זו כל העור נעשה 'תקרובת עבודה זרה' ואסור בהנאה.

האומר לאשתו 'הרי את עלי כאימא': דהיינו את אסורה עלי כמו שאימא שלי אסורה עלי משום 'ערוה' - אם הוא עם הארץ הוא צריך 'פתח' (= כדלהלן) להתיר את נדרו, אפילו שבאמת הנדר לא חל כי אימו היא 'דבר האסור'. והטעם שהוא צריך התרה כי יש לחשוש שאם נתיר לו בלא פתח הוא יבוא לנדור גם ב'דבר הנדור' ויסבור שגם בזה לא צריך פתח.

ממקום אחר: המשנה מציינת שהפתח שפותחים לו צריך להיות ממקום אחר ולא מ'כבוד אימו' (דהיינו: אם היית יודע שאין כבוד לאימא שלך שיש לה בן שנודר האם היית נודר? ואם אומר 'לא' הרי זהו פתח). טעם הדבר שלא פותחים בזה, מכיון שנחלקו הדעות לקמן בדף סד' האם פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו, והלכה כחכמים שלא.